

INHOUD

Voorwoord 9

Hoofdstuk 1
Het eerste telefoontje 15

Hoofdstuk 2
Hollywoodgeheimen 37

Hoofdstuk 3
Hoe je een slachtoffer de mond snoert 60

Hoofdstuk 4
'Positief reputatiemanagement' 93

Hoofdstuk 5
Medeplichtigheid van een bedrijf 121

Hoofdstuk 6
'Wie hebben jullie nog meer on the record?' 156

Hoofdstuk 7
'Er zal een beweging op gang komen' 178

Hoofdstuk 8
Het dilemma van het veilige strand 199

Hoofdstuk 9
'Ik kan niet garanderen dat ik naar DC ga' 230

Epiloog: De bijeenkomst 267

Woord van dank 281

Noten 285

Register 313

VOORWOORD

In 2017, het jaar waarin we voor *The New York Times* met ons onderzoek naar Harvey Weinstein begonnen, hadden vrouwen meer macht dan ooit. Het aantal banen dat vrijwel uitsluitend door mannen werd uitgeoefend – politieagent, militair, luchtvaartpiloot – was vrijwel verwaarloosbaar klein geworden. Landen als Duitsland en Groot-Brittannië hadden een vrouwelijke leider en dat gold ook voor bedrijven als General Motors. Een tweeëndertigjarige vrouw kon met één jaar werken meer geld verdienen dan al haar vrouwelijke voorouders bij elkaar hun hele leven hadden verdiend.

Maar nog steeds werden vrouwen al te vaak straffeloos seksueel geïntimideerd. Vrouwelijke wetenschappers en serveersters, cheerleaders, managers en fabrieksarbeidsters moesten zich glimlachend ongewenste aanrakingen, opdringerige blikken of onwelkome avances laten welgevalen om maar weer een fooi, honorarium of salarisverhoging te krijgen. Seksuele intimidatie was bij wet verboden – maar hoorde in sommige banen ook bij de dagelijkse routine. Vrouwen die hun mond opendeden, werden vaak niet serieus genomen of belachelijk gemaakt. Slachtoffers bleven vaak verborgen en afgezonderd van elkaar. Velen vonden dat ze weinig anders konden doen dan geld accepteren als een vorm van schadevergoeding, in ruil voor stilzwijgen.

Intussen stegen veel daders steeds hoger op de ladder van succes en waardering. Mannen die vrouwen lastigvielen werden vaak geaccepteerd, of zelfs toegejuicht, als kwajongens. Voor hen had dit gedrag zelden ernstige gevolgen. Megan heeft enkele van de eerste artikelen geschreven waarin vrouwen zeiden dat Donald J. Trump hen had lastiggevallen – en vervolgens deed ze verslag van zijn overwinning in de presidentsverkiezingen van 2016.

Nadat we op 5 oktober 2017 het artikel over het vermeende seksueel grensoverschrijdende gedrag en seksueel misbruik door Weinstein hadden gepubliceerd, zagen we tot onze verbazing hoe de dijk

doorbrak. Miljoenen vrouwen over de hele wereld gingen vertellen hoe zij zelf misbruikt en onheus bejegend waren. Enorme aantallen mannen moesten opeens rekenschap afleggen voor hun agressieve gedrag, een ongekend moment van verantwoording. Mede dankzij de journalistiek had zich een paradigmaverschuiving voorgedaan. Ons werk was maar één van de aanjagers van die verandering, die er al jaren aan zat te komen dankzij de inspanningen van toonaangevende feministen en juristen, Anita Hill, Tarana Burke, de activiste die met de slogan #MeToo kwam, en vele anderen, onder wie onze collega-journalisten.

Maar toen we zagen hoe onze eigen, zo hard bevochten onderzoeksresultaten bijdroegen aan de mentaliteitsverandering, vroegen we ons af: waarom dit verhaal? Zoals een van onze redacteuren zo vaak had opgemerkt: Harvey Weinstein was niet eens zo ontzettend beroemd. Hoe ontstaat zo'n maatschappelijke aardverschuiving in een wereld waarin zoveel muurvast lijkt te zitten?

Om die vragen te beantwoorden wilden we dit boek schrijven. Die hele verandering was niet onvermijdelijk of onverwacht. Op deze pagina's beschrijven we de uiterst moeilijke besluiten van onze eerste dappere bronnen, die risico's namen door de stilte te verbreken rond Weinstein en de gebeurtenissen die voor hen zo bepalend waren geweest en die hen nu motiveerden. Laura Madden, een voormalige assistent van Weinstein en nu thuisblijfmoeder in Wales, sprak zich uit in een periode waarin ze zelf nog aan het bijkomen was van een echtscheiding en vlak voordat ze een hersteloperatie na borstkanker zou ondergaan. Ashley Judd zette haar carrière op het spel, geïnspireerd door een weinig bekende periode in haar leven waarin ze afstand nam van Hollywood om zich volledig te wijden aan het nadenken over gendergelijkheid in het algemeen. Zelda Perkins, een Londense productieleider wier aanklachten tegen Weinstein onder het tapijt waren geveegd via een overeenkomst die ze twintig jaar eerder had ondertekend, praatte met ons ondanks mogelijke juridische en financiële consequenties. Een medewerker van Weinstein die al lang voor hem werkte en steeds meer moeite kreeg met wat hij wist, speelde een tot nu toe niet onthulde sleutelrol om ons te helpen zijn baas uiteindelijk te ontmaskeren. *Zij zei* is een gecompliceerde titel, en zo is hij ook bedoeld: we schrijven over degenen die in de open-

baarheid wilden treden, en over andere vrouwen die ervoor kozen dat niet te doen, en over de nuances van het hoe en wanneer en waarom.

Dit is ook een verhaal over onderzoeksjournalistiek, dat begint in die eerste, onzekere dagen waarin we bezig waren met onze verslaggeving, terwijl we nog heel weinig wisten en bijna niemand met ons wilde praten. We beschrijven hoe we geheimen lospeuterden, informatie te pakken kregen en de waarheid probeerden te achterhalen over een machtige man, ook toen hij schaamteloze tactieken inzette om ons werk te dwarsbomen. We hebben ook voor het eerst onze laatste confrontatie met de producent gereconstrueerd – zijn laatste gevecht – op de burelen van *The New York Times*, vlak voor publicatie, toen hij besepte dat hij in het nauw zat.

Onze verslaggeving over Weinstein vond plaats in een tijd waarin media werden beschuldigd van ‘nepnieuws’ en een zekere nationale consensus over wat waarheid is, leek te verbrokkelen. Maar de impact van de onthullingen over Weinstein was gedeeltelijk zo groot omdat wij en andere journalisten met heldere en overtuigende bewijzen voor misdadig gedrag wisten te komen. Op deze pagina’s leggen we uit hoe we een gedragspatroon hebben gedocumenteerd op basis van persoonlijke verhalen, financiële en juridische stukken, bedrijfsmemo’s en andere onthullende materialen. In het begin van ons werk ging het publieke debat nauwelijks over wat Weinstein vrouwen had aangedaan; het ging over hoe erop gereageerd moest worden. Maar Weinstein bleef alle beschuldigingen van afgedwongen seks ontkennen en heeft herhaaldelijk beweerd dat onze verslaggeving onjuist was. ‘Wat jullie hier hebben zijn beweringen en beschuldigingen, maar jullie hebben geen absolute feiten,’ zei een woordvoerder, toen we om een reactie vroegen op de nieuwe onthullingen die hier worden gepresenteerd.

Dit boek gaat heen en weer tussen wat we in de loop van onze eerste artikelen over Weinstein in 2017 hebben ontdekt en de grote hoeveelheid nieuwe informatie die we sindsdien boven tafel hebben gekregen. Veel nieuwe kennis over Weinstein die we hier presenteren, illustreert hoe juridische systemen en bedrijfscultuur gediend hebben om slachtoffers de mond te snoeren en nog steeds veranderingen tegenhouden. Bedrijven zijn erop ingericht om daders te beschermen. Sommige advocaten die de vrouwen bijstaan, profiteren zelf van een

systeem van regelingen dat misdaden toedekt. Veel mensen die een glimp van het probleem opvangen – zoals Bob Weinstein, Harveys broer en zakenpartner, die bereid was zich voor dit boek uitgebreid te laten interviewen – doen weinig pogingen om er een eind aan te maken.

Terwijl we dit schrijven, in mei 2019, wacht Weinstein een strafrechtelijk proces wegens verkrachting en ander seksueel misbruik en hangt hem een reeks civielrechtelijke procedures boven het hoofd waarin actrices, voormalige medewerkers en anderen hem financieel aansprakelijk willen stellen. Hoe deze zaken ook aflopen, we hopen dat dit boek dient als blijvende documentatie van Weinsteins ware erfenis: hoe hij de werkplek gebruikte om vrouwen te manipuleren, onder druk te zetten en te terroriseren.

In de weken nadat we het Weinstein-artikel hadden gepubliceerd, toen de #MeToo-beweging losbarstte, ontstonden er nieuwe discussies over allerlei onderwerpen, variërend van *date rape* tot seksueel misbruik van kinderen, van genderdiscriminatie tot zelfs onhandige ontmoetingen op feestjes. Hierdoor werd het publieke debat rijk en onderzoekend, maar ook verwarrend. Wat was het doel: afrekenen met seksuele intimidatie, het strafrechtstelsel hervormen, het patriërchaat vernietigen of kunnen flirten zonder aanstoot te geven? Was de afrekening te ver gegaan, werden onschuldige mannen aan de schandpaal genageld zonder overtuigend bewijs? Of juist niet ver genoeg, leidde het allemaal tot frustrerend weinig echte verandering in het systeem?

Bijna op de dag af een jaar na de publicatie van ons Weinstein-artikel verscheen Christine Blasey Ford, hoogleraar psychologie uit Californië, voor een Amerikaanse senaatscommissie, en beschuldigde rechter Brett Kavanaugh, die toen kandidaat was voor het Hoogerechtshof, ervan dat hij haar toen ze allebei nog op de middelbare school zaten onder invloed van drank seksueel had misbruikt. Hij wees de beschuldiging woedend van de hand. Sommigen zagen Ford als de ultieme heldin van de #MeToo-beweging. Voor anderen symboliseerde zij hoezeer die was doorgeschoten – een levende rechtvaardiging voor de opkomende tegenreactie.

Wij zagen haar als de hoofdpersoon van een van de meest com-

plexe en onthullende ‘Zij zei’-verhalen tot nu toe, zeker toen we eenmaal ontdekten hoe weinig de buitenwereld begreep van de weg die zij had afgelegd naar die getuigenis voor de Senaat. Jodi keek toe in de commissiezaal, zag mensen van Fords juridische team aan het werk, en had de volgende ochtend een gesprek met haarzelf. In december kreeg Megan het eerste interview na de hoorzitting met Ford, bij een ontbijt in Palo Alto. In de maanden daarna voerde ze nog tientallen gesprekken met Ford, grotendeels per telefoon, over hoe zij ertoe was gekomen haar stem te verheffen en wat de gevolgen daarvan waren. We hebben ook met anderen gepraat die haar ervaring hebben gevormd en gezien. Wij vertellen het verhaal van Fords weg naar Washington en van het overweldigende scala aan gezichtspunten, instituties, politieke krachten en angsten dat invloed op haar uitoefende.

Veel mensen vragen zich af hoe het Ford sinds haar getuigenis is vergaan. Het laatste hoofdstuk van dit boek bestaat uit een uniek groepsinterview, waarin we enkele van de vrouwen over wie we in deze verschillende verhalen hebben geschreven, onder wie Ford, bij elkaar hebben gebracht. Maar in Fords odyssee gaat het ook om iets groters, om die telkens terugkerende vraag: wat drijft en belemmert vooruitgang? De #MeToo-beweging is een voorbeeld van maatschappelijke verandering in onze tijd, maar vormt ook een test: zullen wij in deze gefragmenteerde wereld met zijn allen een nieuw stelsel van regels kunnen smeden dat voor alle partijen eerlijk is en bescherming biedt?

Alles bij elkaar is dit boek het verslag van twee verbazingwekkende jaren in het leven van vrouwen in en buiten de Verenigde Staten. Die geschiedenis behoort toe aan iedereen die haar heeft beleefd: anders dan andere journalistieke onderzoeken die over een verhullende regering gaan of over geheimen van een bedrijf, gaat dit over ervaringen die velen van ons in ons eigen leven tegenkomen, op ons eigen werk, binnen onze familie en op scholen. Maar we hebben dit boek geschreven om je zo dicht mogelijk bij het startpunt van die geschiedenis te brengen.

Om deze gebeurtenissen zo direct en authentiek mogelijk over te brengen, hebben we transcripties van interviews, e-mails en andere primaire documenten opgenomen. Er zijn aantekeningen van de

eerste gesprekken die we met filmsterren voerden over Weinstein, een brief met de vraag om nadere informatie die Bob Weinstein aan zijn broer schreef, uittreksels van de teksten van Ford en veel andere materialen uit de eerste hand. Sommige dingen die we hier openbaar maken, waren aanvankelijk niet voor publicatie bedoeld, maar konden we toch opnemen dankzij aanvullend journalistiek werk, waaronder het terugkoppelen naar de betrokken partijen. We konden gesprekken en gebeurtenissen waarvan we niet directe getuigen waren, toch beschrijven via verslagen en interviews. Alles bij elkaar is dit boek gebaseerd op drie jaar journalistieke arbeid en honderden interviews op allerlei plekken, van Londen tot Palo Alto; de eindnoten laten gedetailleerd zien welke informatie we uit welke bronnen en verslagen hebben gehaald.

Tot slot: dit boek is een kroniek van de samenwerking die wij ontwikkeld hebben terwijl we bezig waren alles over deze gebeurtenissen te weten te komen. Om verwarring te vermijden schrijven we over onszelf in de derde persoon. In een verslag in de eerste persoon van ons verslaggeverswerk, waarbij we wel samenwerkten, maar vaak elk apart een bepaald spoor volgden, kon 'ik' ofwel Jodi of Megan zijn. Dus voordat we overgaan op die manier om het verhaal te vertellen, willen we nog met onze eigen stem zeggen: dank je, dat je bereid bent om je voor de duur van deze pagina's bij ons partnerschap te voegen, je een weg te puzzelen door deze gebeurtenissen en aanwijzingen, net zoals wij dat hebben gedaan, getuige te zijn van waar wij getuige van zijn geweest en te horen wat wij hebben gehoord.

Hoofdstuk 1

HET EERSTE TELEFOONTJE

Het onderzoek van *The New York Times* naar Harvey Weinstein begon ermee dat de meestbelovende bron ooit weigerde zelfs maar aan de telefoon te komen.

‘Kijk, ik ben een paar keer tamelijk beroerd behandeld door uw krant en naar mijn idee komt dat voort uit seksisme,’ schreef actrice Rose McGowan op 1 mei 2017, als reactie op een e-mail met een verzoek om een gesprek. McGowan somde haar kritiek op: een toespraak die ze bij een politiek diner had gehouden was in het modekatern behandeld, niet op de nieuwspagina’s. Een eerder gesprek over Weinstein dat ze met een verslaggever van de *Times* had gehad, was niet prettig verlopen.

‘*The New York Times* moet maar eens naar haar eigen seksisme kijken,’ antwoordde ze. ‘Ik voel er weinig voor om jullie te helpen.’¹

Maanden daarvoor had McGowan een niet met name genoemde producent – het gerucht ging dat het Weinstein was – ervan beschuldigd dat hij haar had verkracht ‘omdat het een publiek geheim is geweest in Hollywood/in de media & ze zetten mij te schande om intussen bij mijn verkrachter in het gevlit te komen’, had ze getwitterd, met daarbij de hashtag #WhyWomenDontReport.² Nu werkte ze volgens de geruchten aan een autobiografie om de slechte manier waarop de entertainmentindustrie vrouwen behandelt aan de kaak te stellen.³

Anders dan verreweg de meesten in Hollywood had McGowan vaker haar eigen carrièrekansen op het spel gezet om seksisme aan te klagen, een keer door te twitteren over de beledigende kledingvoorschriften in een castingbrief voor een film van Adam Sandler: ‘tanktop die decolleté doet uitkomen (push-up-bh aanbevolen).⁴ In het algemeen was haar toon op sociale media hard, confronterend: ‘Het is prima om boos te zijn. Schrik daar niet voor terug,’ had ze een maand eerder getwitterd, om er later nog aan toe te voegen: ‘Ontmantel het systeem.’⁵ Als zelfs McGowan, die zowel actrice als

activiste was, niet eens off the record een gesprek wilde voeren, wie zou dat dan wel willen?

Harvey Weinstein was op dit moment niet de grote man. Zijn magie als filmmaker had de laatste jaren gehaperd. Maar zijn naam was synoniem met macht, met name de macht om carrières te maken en vooruit te helpen. Eerst had hij zichzelf uitgevonden, was hij opgeklommen van een jongen uit een bescheiden milieu in Queens, New York, via concertpromotie naar film distributie en -productie, en blijkbaar wist hij alles om zich heen groter te maken – films, mensen, feesten. Telkens weer had hij jonge acteurs en actrices tot sterren gemaakt: Gwyneth Paltrow, Matt Damon, Michelle Williams en Jennifer Lawrence. Hij kon van een kleine onafhankelijke film als *Sex, Lies and Videotape* of *The Crying Game* een fenomeen maken. Hij had zich als eerste aan een moderne Oscarcampagne gewaagd en vijf prijzen voor beste film voor zichzelf en karrenvrachten vol voor anderen in de wacht gesleept. Al bijna twee decennia lang bracht hij geld bijeen voor Hillary Clinton en verscheen hij naast haar op talloze *fundraisers*. Toen Malia Obama stage bij de film wilde lopen, werkte ze voor ‘Harvey’ – alleen die voornaam, die zelfs veel vreemden gebruikten. In 2017 waren zijn films weliswaar minder succesvol dan vroeger, maar zijn reputatie was nog steeds uitzonderlijk groot.

Er gingen al lange tijd geruchten over de manier waarop hij met vrouwen omging. Mensen hadden er in het openbaar grappen over gemaakt: ‘Gefeliciteerd, dames, jullie vijven hoeven niet langer te doen alsof je Harvey Weinstein aantrekkelijk vindt,’ zei komiek Seth MacFarlane bij de aankondiging van de Oscarnominaties in 2013. Maar veel mensen hadden zijn gedrag afgedaan als geflirt en er was nooit iets officieels over naar buiten gekomen. Andere journalisten hadden dat in het verleden geprobeerd, tevergeefs. Een onderzoek tegen Weinstein in 2015 door de City of New York Police Department (NYPD) naar een beschuldiging van handtastelijkheid was afgesloten zonder dat hij in staat van beschuldiging was gesteld. ‘Ooit moeten alle vrouwen die hun mond niet open durven te doen over Harvey Weinstein, elkaar bij de hand pakken en springen,’ had journaliste Jennifer Senior bij die gelegenheid getwitterd.⁶ Twee jaar waren voorbijgegaan. Er was niets gebeurd. Jodi had gehoord dat nog twee andere journalisten, een die voor *New York Magazine* schreef en Ronan